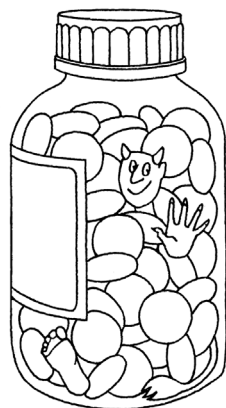

Napište mi Lexaurin, ten růžovej!

Lék je taková látka,
která po naočkování pokusným morčatům
vyvolává vědeckou zprávu.

Metzovo pravidlo

Okresní soud v Ústí nad Labem začal letos v březnu projednávat případ čtyřiačtyřicetileté Marty Buncíkové. V listopadu 2012 srazila v Povrlech autem jedenáctiletého chlapce, který na místě zemřel, a ujela. „Před jízdou užila čtyři tablety Cipralexu, tři tablety Rivotrilu a jednu tabletu Stilnoxu,“ konstatoval státní zástupce. To je hodně drsný příspěvek do diskuse, zda to už dnes s prášky na duši nepřeháníme, nemyslíte?

Inu, už ve starém Řecku nabádali k uměřenosti, kterou měli za největší lidskou ctnost, nechtě tedy každý dodržuje nějakou míru. A kdo ji překročil příliš, jako třeba Prométheus, když ukradl oheň, spáchal *hybris* a naštvál tak samotné bohy. To se pak v nějaké podobě, kterou na sebe vzala, zjevila Nemesis, bohyně pomsty, a ztrestala ho.

Hybris... zvláštní slovo.

Hybris je každý krok překračující přirozenou mez toho, co člověk skutečně potřebuje.

To by se dnes Nemesis udřela k smrti.

Však ona se činí, nemyslete si, i když to někdy dlouho trvá. Vždyť postavení člověka mezi ostatními živočichy dospělo

k tomu, že má kromě dvou nepřátel – tvrdé Matky přírody a sousedů, s nimiž se pere o teritorium – ještě třetího, sám sebe. Lidská chamtivost je totiž nekonečná. A čím víc se rozvíjejí technologie, tím víc platí ona krásná indická bajka o starém králi, co předal království synovi a šel hledat moudrost. Jednou syn se svým průvodem potká žebráka. Chce ho obdarovat tím, co se vejde do žebrákové misky. Nasype tam všechny mince, které najde po kapsách, a všechny zmizí, své do ní nasypou tedy i dvořané, zmizí taky, a tak vládce káže přivést poklady z paláce, a miska dál zeje prázdnotou. „Co je to za divnou nádobu?“ diví se syn-vladař. „Milý synu,“ řekne mu žebrák, „to jsem já, tvůj otec, a ptáš se správně. Tohle je miska přání a ta nikdy nebude plná. Já jejím plněním ztratil zbytečně kus života, ty se toho vyvaruj...“

A tak to opravdu je: misky přání se nikdy nezaplňují. Proto pád všech společností začíná ve chvíli, kdy jejich možnosti zajdou tak daleko, až se zdá, že se konečně dají všechna přání naplnit – a na to to krachne.

To není příliš povzbuzující, uvážím-li, že dnes máme přání přímo velkolepá a technologie nám může splnit téměř cokoli.

Ona v tom technologie figurovala odjakživa, alespoň v dějinách člověka, protože samotná příroda toho k rozjaření moc nenabízí. První alkoholické nápoje, jakési příšerné pivo, vyráběly už neolitické ženy. Zatímco muži byli na lovu, seděly doma a přežvykovaly různé bobule, které pak plivaly do hrnců, kde to zkvasilo a pak se to pilo při oslavách.

S vínem se setkáváme už v nejstarších písemných památkách. Arabové uměli dost brzy destilovat alkohol, původně se tak nazýval antimon, prášek pro černění očí, posléze se z toho stalo označení pro jakýkoli destilát. První koňak v Evropě vydestilovali v Modeně roku 1415. Zatímco v Modeně destilovali, v Kostnici upalovali – všude si hráli s ohněm...

S rozvojem věd začala růst také tetička chemie, která nám může dnes, aspoň zdánlivě, vyřešit všechny lidské problémy. Únik do jakéhosi blaženého stavu – neříkám rovnou do ráje, když to může zrovna tak být peklo – má někdy charakter

remaku povýšeného moderní technologií. Kupříkladu halucinogenní houbičky byly v oblibě odjakživa, jenže Evropa a Severní Amerika to nevěděly. Jistí manželé Wassonovi, on viceprezident americké banky J. P. Morgan, ona ruská baletní tanečnice, o tom napsali krásnou knížku. Jejich zájem o mykologii rozpoutala debata při svatební cestě v horách, v které novomanželka přesvědčovala partnera o tom, že všechny houby jsou jedlé. Článek „Seeking the Magic Mushrooms“, popisující zkušenosti s houbičkami v Mexiku, který zveřejnil v roce 1957 časopis *Life*, pak inspiroval beatníky a hippies. Zajímavé je, že podle Wassonových, zakladatelů etnomykologie, jóga vznikla poté, co obyvatelé středoasijských stepí zvyklé na halucinogenní houby a rostliny modulující psychiku vytlačili do Indie. Tam nic takového nerostlo, proto se naučili navozovat si stejné stavy cvičením a meditací.

Dobře, k slasti si pomáhaly všechny civilizace. Čím se ale vyznačuje ta současná?

Způsobem užívání. Řekové ještě dělili dny na apolónské, naplněné fádňacími pracemi, a na bujaré dionýské, kdy mohli kultovně – rovněž kultivovaně a pod určitým dohledem – užívat ony srágořky všichni, zatímco v mezidobí to směli pouze kněží. Dnes se ovšem drogy, ať v čisté podobě nebo jako psychofarmaka, užívají běžně, čímž jednak ztrácejí kouzlo a jednak si prostřednictvím nežádoucích účinků vybírají daň.

Jak vlastně droga v mozku funguje?

Nemilosrdně. V mozku máme nucleus accumbens – jádro odměny, slasti, chcete-li. Pokaždé, když si do něj šprycnete trošku dopaminu, zatřepete se slastí. Můžete si ji navodit nejrozličnějšími způsoby: šňupnete si koksu, napijete se alkoholu, ale zrovna tak můžete pracovat od rána do noci a mít faustovský pocit radosti z fyzické námahy, můžete vlézt s někým do postele, neboť pro tento pocit, jak konstatoval Mark Twain, jsou muži ochotni obětovat čest, jmění i životy.

Většina přirozených aktivit je však dost komplikovaná,